

Museumsdirektør: Brug for nye modeller, hvis museumsreformen skal være retfærdig og gennemsigtig

Regeringen ønsker en retfærdig og gennemsigtig museumsreform. Hvis det skal lykkes, er der behov for at diskutere andre tilskudsmodeller, der i højere grad tager udgangspunkt i museernes opgaver og ansvarsområder.

Af Axel Johnsen, direktør Museum Sønderjylland

Forhandlingerne om den kommende museumsreform er i sin afgørende fase, og på Slotsholmen forlyder det, at regeringen er klar med et reformudspil i april eller maj.

For knap et år siden nedsatte Kulturminister Jakob Engel-Schmidt en arbejdsgruppe, der skulle komme med anbefalinger til reformen. Anbefalingerne blev offentliggjort i november 2023 og blev straks mødt med kraftig kritik fra både branchen og eksperter. Kritikken var så hård, at ministeren efter nogen tid måtte berolige branchen om, at forslaget ikke ville blive gennemført én til én.

Arbejdsgruppens anbefalinger fokuserede for ensidigt på besøgstal og egenindtægter, og kulturministeren må især have undret sig over, at arbejdsgruppen undlod at forholde sig til opdraget i kommissoriet om at skabe "sammenhæng mellem opgaver og fordeling af tilskud".

Hvis en ny museumsreform skal indfri de politiske ambitioner, er det derfor nødvendigt at afsøge mulighederne for mere balancerede tilskudsmodeller.

En mulighed kunne være at inndele tilskudsrammen i tre lige store lag:

Det første lag bør bestå af et skalerbart grundtilskud, der skal sikre, at vi har et stærkt museumsvesen i hele landet, så kulturen ikke er forbeholdt bestemte postnumre, sådan som det lyder i regeringsgrundlaget.

Der er 21 museer i Danmark med afdelinger i flere kommuner. Det er ikke svært at argumentere for rimeligheden i, at disse fusionsmuseer tildeles et supplerede grundtilskud for hver kommune, museet dækker.

Det vil også kun være rimeligt, at museer med flere faglige ansvarsområder tildeles et supplerede grundtilskud per område. De fleste museer arbejder med et enkelt fagligt område - enten kulturhistorie, kunsthistorie eller naturhistorie. Der er dog 10 museer, der dækker flere.

Hvis grundtilskuddet bliver det samme for alle museer, må dem med flere faglige områder overveje, om de skal skille sig af med et eller flere – og det, der ryger ud, bliver selvsagt det, der sælger færrest billetter.

De supplerede grundtilskud skal have en vis størrelse, så landets store museumsorganisationer ikke har et økonomisk incitament til at splitte op i flere mindre museer, sådan som tilfældet er i arbejdsgruppens anbefalinger.

Det andet lag i tilskudsmodellen bør være baseret på performance, sådan som arbejdsgruppen har foreslået. Det vil sikre, at museerne fortsat har fokus på både besøgstal, egenindtægter og forskning.

Selvom museerne over en bred kam er lykkedes med at øge deres besøgstal og egenindtægter over det seneste årti, så har arbejdsgruppen nemlig ret i, at det er sundt at tilskynde museerne til at blive relevante for endnu flere.

Arbejdsgruppen lægger dog for stor vægt på performance og overser dermed, at museer ikke blot er attraktioner, men varetager særlige opgaver, som ikke kan måles i besøgstal og egenindtægter.

Det tredje lag i tilskudsmodellen bør derfor fordeles blandt de museer, der løfter særlige nationale opgaver. Før revisionen af museumsloven i 2012 var de landsdækkende ansvarsområder kendt som §16-godkendelser, som udløste et særligt statstilskud.

Da Folketingets kulturudvalg i december 2012 afgav [betænkning](#), vedrørende den nye museumslov, var det en betingelse for afskaffelsen af §16, at de nationale opgaver blev videreført, og at tilskuddet til de pågældende museer blev opretholdt.

Tilskuddene er derfor ført videre frem til i dag, og selvom museumsloven ikke længere indeholder en §16, løses opgaverne stadig. Opgaverne er fastholdt i en snes danske museers vedtægter, mens staten den dag i dag fører nøje tilsyn med, at arbejdet foregår på et tilfredsstillende niveau. Det sker ved Slots- og Kulturstyrelsens periodiske kvalitetsvurderinger og de årlige virksomhedsbesøg.

Da man i 2012 fjernede §16, var det med et ønske om at forenkle museumsloven. Konsekvensen blev dog, at fordelingen af museumsstøtten er blevet mindre gennemsigtig, hvilket går stik imod den nuværende regerings ønske om større gennemsigtighed.

Kulturminister Jakob Engel-Schmidt bør derfor genindføre en paragraf, som beskriver, hvilke museer, der modtager tilskud til at løfte særlige nationale ansvarsområder. Udpegningen af

de pågældende museer og omfanget af statsstøtte til at løse opgaverne kunne med fordel tage udgangspunkt i de tidligere §16-museer.